

**SHKOLLAT E MESME ARTISTIKE, SPORTIVE, GJUHËVE TË
HUAJA, ME KOHË TË SHKURTUAR**

PJESA I

EPOSI I KRESHNIKËVE - “Martesa e Halilit” (fragment)

Lum për ty, o i lumi Zot,
fort po shndrit nj’aj djell e pak po
nxeh!.

Ç’po e merr fryma rrapin e
Jutbinës!

borë e madhe paska ra,
randojnë ahët për me u thye,
kishin çetinat vetëm kreshtat;
ushtojnë lugjet prej orteqesh,
prej orteqesh kah po bijnë ndër
gropa.

Kanë ra vashat me gja në lumë,
Kanë nisë vashat me lypë krojet

kanë gjetë krojet tanë ngri hej.
Kanë gjetë lumin ngri akull;

At be n’Zotin djali paska ba:
“Dheu m’ka mblue e fat s’i qita
vedit

....

Fjalor:

Jutbinë: qendra e Krahinës

Krahinë: krahinë ku zhvillohen ngjarjet në Eposin tonë

çetinë: pishë

hej -e: shufra akulli

po s’e mora Tanushën e Krajlit
Po n’qafë m’paçi, mori Bjeshkët e
Nalta,

Kurrkund një shteg që nuk ma latë
Për me dalë deri në Krajli!”

Sa mirë nama bjeshkët m’i paska
gjue,

sa shpejt deti djalin ka ndigjue!

E e ka çue një frymë të fortë,
e e ka çue një frymë të nxehtë,
e e ka lshue krejt renë e zezë.

Bijnë orteqet nëpër gropa,
ushtojnë malet si prej motit.

Por tri ditë e ma s’ka zgjatë,

a shkri bora e ka ra n’lumë;

por tri javë e ma s’ka zgjatë,

Ç’ka e ka ba lumi ata t’bardhë?

T’bardhët e bjeshkve krejt e ka
mbytë n’det...

Matura Shtetërore 2007, Teste

Për pyetjet 1-5 rretho vetëm shkronjën që i përgjigjet alternativës së saktë.

- 12.** Cikli i kreshnikëve bën pjesë në: **1 pikë**
A) lirikën popullore
B) epikën historike
C) epikën legjendare
D) kanunin e Lekë Dukagjinit
- 13.** Vargu i ciklit të kreshnikëve është: **1 pikë**
A) 8-rrokësh
B) 9-rrokësh
C) 10- rrokësh
D) 12-rrokësh
- 14.** Konflikti qendror në këtë cikël është: **1 pikë**
A) greko-shqiptar
B) romako-ilir
C) sllavo-shqiptar
D) turko-shqiptar
- 15.** Cila është figura letrare e përdorur më shumë në të? **1 pikë**
A) Metafora
B) Hiperbola
C) Metonimia
D) Simboli
- 16.** Pika kulminante e këngës “Martesa e Halilit” është kur: **1 pikë**
A) Halili i bie lahutës përpara ekzekutimit.
B) Halilin e veshur si grua e zbulojnë.
C) Halili takohet me Tanushën.
D) Halili arrin në kullën e Tanushës.
- 17.** Si shfaqen përmes vargjeve disa veçori zakonore të jetesës së kreshnikëve? Përmend të paktën dy veçori. **2 pikë**
- 18.** Trego ku qëndron trajta paradoksale në vargun: *fort po shndrit nj’aj djell e pak po nxeh!* Ç’efekt krijon ajo te lexuesi? **2 pikë**

Letërsi dhe gjuhë shqipe, sesioni I

---

19. Në përshkrimin e natyrës në një ditë të ftohtë dimri, gjej mjetet e stilistikës (të paktën dy) që japin konceptin hiperbolik të kësaj tabloje dhe shpjegoji ato. Në ç'raport është natyra me kreshnikët dhe bëmat e tyre? **5 pikë**
20. Gjej në fragment një pyetje retorike dhe shpjego funksionin e saj stilistik. Trego pse pyetja retorike përdoret shpesh në Eposin tonë (“Ç’a kish bari trimi Gjergj Alia?”). **2 pikë**
21. Gjej në vargjet ku përshkruhet ardhja e pranverës (*Sa mirë bjeshka...N’det*) detajet që e bëjnë atë reale dhe njëherazi fantastike. Shkrija e reales me fantastiken bëhet me qëllim nga rapsodi. Pse? Cili është mjeti bazë i stilistikës që përftohet nga shkrija e tyre. Argumentoje mendimin tënd edhe me ilustrime nga fragmenti. **4 pikë**

PJESA II

FLOBER: Zonja Bovari - Ëndërrimet e Emës (fragment)

Megjithatë, ajo nganjëherë mendonte se ato ditë të para të martesës ishin më të bukurat e jetës së saj, muaji i mjaltit, siç thuhet. Që ta shijonte nektarin e tyre, e mira ishte të kalonte nëpër ato vende me emra kumbues, ku ditët e para pas martesës kalohen në një plogështi aq të këndshme! Hipur në ndonjë karrocë poste, me perde mëndafshi të kaltër nga brenda, ngjitesh ngadalë nëpër rrugët e rrëpirëta, duke dëgjuar gurgullimën e shurdhët të ujëvarës. Kur perëndon dielli, ngopesh me erën e këndshme të limonëve në breg të gjive të detit; pastaj në mbrëmje, duke ndenjor mbi tarracën e vilave, vetëm për vetëm dhe kapur dorë për dorë, vështron yjet dhe bën plane për të ardhmen. Ajo mendonte se në këtë rruzull tokësor disa vende duhet të krijonin lumturi, si ndonjë bimë e veçantë, që çel mbarë në një vend dhe që s'bëhet dot askund tjetër. Përse të mos prehej edhe ajo, mbështetur mbi bërryla në ballkonin e ndonjë vile zvicerane, a të mbyllej bashkë me trishtimin e saj në ndonjë shtëpizë fusharake skoceze, si bashkëshorte e një burri të veshur me frak kadifeje të zezë me kinda të gjatë dhe me çizme prej lëkure të butë, me kapelë me majë dhe me mansheta!

Ndoshta do të kishte dëshirë t'ia hapte zemrën ndokujt për të gjitha këto ëndërrime. Po si mund ta shprehte një siklet të pakapshëm, që ndërronte trajtë si retë, që vërtitej si vorbull ere? Nuk gjente dot fjalët, domethënë rastin, i mungonte guximi.

Megjithatë, asaj i dukej se, po ta donte Sharli një gjë të tillë, po ta kishte parandier, po të ishte puqur qoftë edhe një herë të vetme shikimi i tij me mendimet e saj, zemra do t'i zbrazej përnjëherë nga gjithë ajo ngarkesë, ashtu siç bien frutat e pjekura të pemëve sa vë dorën në to. Mirëpo, sa më shumë i lidhte jeta bashkëshortore, aq më tepër në brendësi të shpirtit ajo shkëputej prej tij.

Bisedat që bënte Sharli ishin të rrafshëta si trotuare rrugësh dhe në to qarkullonin mendime dosido të njerëzve me veshje aq të zakonshme, sa s'të ngjallnin asnjë emocion, s'të bënin as të qeshje, as të ëndërroje. Kur banonte në Ruan, i thoshte ai, s'ishte bërë asnjëherë kureshtar të shkonte të shihte ndonjë shfaqje në teatër me aktorë nga Parisi. S'dinte as të notonte, as të bënte skermë, as të gjuante me pisqollë, bile, një ditë, nuk kishte qenë në

Letërsi dhe gjuhë shqipe, sesioni I

---

gjendje t'i shpjegonte asaj një term të të hipurit në kalë, të cilin ajo e kishte hasur në një roman.

Mirëpo, a nuk është e domosdoshme vallë që burri të shkëlqejë në shumë drejtime, ta bëjë bashkëshorten të njohë forcën e pashtershme të dashurisë, shijet e stërholluara të jetës, të gjitha të fshehtat? Ndërsa ai s'i mësonte asaj asgjë, s'dinte kurrëgjë, s'kishte asnjë dëshirë. Kujtonte se ajo ishte e lumtur; dhe ajo e kishte inat që ai s'e prishte fare terezinë, që s'dilte kurrë nga ajo plogështi e patrazuar, që e ndiente bile veten të lumtur prej saj.

Për pyetjet 11-15 rretho vetëm shkronjën që i përgjigjet alternativës së saktë.

- 22.** Cili është, sipas Floberit, qëllimi i veprës letrare? **1 pikë**
A) Bukuria dhe vërtetësia.
B) Krijimi i tipit letrar.
C) Shkrimi dhe shkrimtarit me personazhet.
D) Zbërthimi i temave universale.
- 23.** Çfarë nënkupton termi “bovarizëm”? **1 pikë**
A) Dashuri dhe tradhti.
B) Ëndërrim dhe zhgënjim.
C) Jetë dhe vdekje.
D) Nënshtrim dhe fatalitet.
- 24.** Ç'loj romani është “Zonja Bovari”? **1 pikë**
A) Psikologjik.
B) Historik.
C) Sentimental.
D) Simbolist.
- 25.** Cila është karakteristika kryesore e personazhit të Emës? **1 pikë**
A) Ambicia për para.
B) Etja për të jetuar.
C) Kundërvënia ndaj mjedisit.
D) Dëshira për vepra madhore.

Matura Shtetërore 2007, Teste

- 26.** Si shfaqet Sharli në vepër? **1 pikë**
A) Mendjengushtë.
B) Ambicioz.
C) Krenar.
D) Aventurier.
- 27.** Ndaje fragmentin e dhënë në tri pjesë dhe formulo me një fjali se për çfarë flet secila prej tyre. **3 pikë**
- 28.** Gjej në fragment detaje konkrete që flasin për fantazitë e Emës dhe vizatojnë karakterin e saj. Bazuar në to, portretizo fare shkurt figurën e heroinës. **3 pikë**
- 29.** Lexoni me kujdes pasazhin më poshtë:
*“...Mirëpo, sa më shumë i lidhte jeta bashkëshortore, aq më tepër në brendësi të shpirtit ajo shkëputej prej tij.
Bisedat që bënte Sharli ishin të rrafshëta si trotuare rrugësh dhe në to qarkullonin mendime dosido të njerëzve aq të zakon të, sa s’ të ngjallnin asnjë emocion, s’ të bënin as të qeshje, as të ëndërroje.”*
- Cilat janë dy fjalët-kyç në këtë pasazh, me të cilat jepet natyra e marrëdhënieve ndërmjet Emës dhe Sharlit? Cila është figura stilistike që shpreh thelbin e këtij raporti? Shpjego pse Ema e ndien si nevojë të domosdoshme të ëndërruarit? **3 pikë**
- 30.** A na parapërgatit Floberi për një tragjedi të mundshme të mëvonshme? Arsyeto përgjigjen duke u mbështetur në fragment. **3 pikë**
- 31.** Zbulo disa momente ku ironizohen të dy personazhet. Ç’ tregon kjo për stilin e Floberit? **3 pikë**
- 32.** Cilat janë shkaqet që ndikuan në formimin e karakterit dhe në fatin e Emës? A ngjan ajo si jashtë kohës dhe realitetit apo e gjykoni për keq, ashtu si mjedisi i saj? (Kujtoni se Floberi luftoi në gjyq për ta mbrojtur të vërtetën e Emës.) A i tundojnë edhe të rinjtë e sotëm iluzione të tilla për lumturinë? **10 pikë**